

The Project Gutenberg eBook of Kertomus maaseudulta, by Alli Nissinen

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kertomus maaseudulta

Author: Alli Nissinen

Release date: January 23, 2006 [EBook #17586]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOMUS MAASEUDULTA ***

Produced by Tapio Riikonen

KUVAUS MAASEUDULTA

Kirj.

Alli Nissinen

O. W. Backman, Kuopio, 1893.

Oli lauantai-ilta Heinäkuun loppupuolella. Tahvolan mäki oli kotiutunut etäisiltä niityiltä kotosalle maaseutua viettämään. Kaikki olivat erinomaisen iloisella ja kevyellä mielellä; olihan saatu hyvänlaisesti heiniä kokoon. Mutta omituisen juhlalliseksi muuttui vielä mieliala, kun tiedettiin, että taloon oli tullut vieraita aina Amerikasta asti.

Tahvo-isännän veli, Risto Kölli oli saapunut vanhaan kotitaloonsa pari päivää sitte. Hän oli ollut poissa kauan aikaa ja nähnyt matkoillaan monta eri maata ja kansaa. Olipa hän ansainnut rahojakin ja tuli nyt niiden kanssa kotimaahan takaisin.

Ijältään oli Risto viidenviidettä, ruumiiltaan vankka ja tukeva. Katseensa oli tyyni ja älykäs. Tukkaan ei ollut vielä harmaata ilmestynyt.

Tämä kaikki hänestä tiedettiin ja kerrottiin tarkalleen väen kesken. Kehuttiinpa häntä vielä hyvin viisaaksi ja ymmärtäväiseksi mieheksi. Kaikkien uteliaisuus oli kovin jännitettynä, kuin tiedettiin, että Risto oli luvannut lauantai-iltana kertoa matkoistaan koko talonväelle.

Kun kaikki olivat saaneet tavanmukaisen lauantai-kylpynsä ja pukeutuneet puhtaisiin vaatteisiinsa,

joudutti Kerttu-emäntä ruokaa pöytään. Ja tavallista nopeammin sitte syötiin.

Kesäinen ilta oli ihanimmallaan; hämää tuskin huomasi. Nurmikkoisesta pihasta kohosi viehkeä tuoreen heinän lemu. Väki asettui istumaan mikä portaille, mikä nurmikolle portaiden eteen. Isäntä ja emäntä asettuivat vistin-penkille, rakkaan vieraansa läheisyyteen.

"No, aloitappas nyt!" sanoi Tahvo-isäntä hyväntahtoisella äänellään.

"Mielelläni, hyvä Tahvo", vastasi Risto. "Mutta anna anteeksi, jos eivät matkaini kokemukset ole teille juuri kaikin puolin mieluisia kuulla. Mutta katsos, se nyt on sillä tavoin tässä maailmassa että se, mikä on hyödyllistä ja opettavaista, ei aina ole hauskaa!"

"Sen tiedän hyvin, enkä hämmästy, jos meitä moititkin. Ymmärrän kyllä, että me täällä sydänmailla olemme monessa suhteessa hyvin takapajulla."

"Paljonhan olisi matkoistani kerrottavaa", alkoi Risto, "mutta tahdonpa nyt aluksi kertoa teille mitä matkoillani olen oppinut. Olen oppinut siellä kaksi asiaa: työtä tekemään ja säästämään. Ja ne asiat olen oppinut perinpohjin.

"Ja vaikka te nyt juuri olette tulleet kovasta viikon työstä, täytyy minun kuitenkin nuhdella teitä hitaudesta! Tosiaankin, arvelette te. Niin, tosiaan! Kun läksin kotimaastani ja tulin Ruotsiin, näin jo siellä vireämpää työn tekoa kuin meillä. Ja vielä vireämmin tehdään työtä muissa maissa. En liioittele, jos sanon, että ulkomailla tekee yksi mies kolmessa tunnissa saman työn, johon täällä menee viisi tuntia. Sen ajan, jonka nopeammalla työn teolla voittaa, voipi sitte käyttää tietojensa kartuttamiseen. Tieto on hyvä jokaiselle.

"Tiedän hyvin, että hitaus on suomalaisen luonteen ominaisuus. Mutta luonne ja tavat muodostuvat vähitellen olojen mukaan. Ei ole kovin kauan siitä, kun savupirtit olivat tavallisia Suomessamme. Eikä ole kauan siitäkään, kun Suomen talonpoika vietti melkein koko talven loikoen pirtin uunilla. Samoin kuin savupirtit ovat poistuneet uloslämpöä vieni pirttien tieltä, ja samoin kuin talvi-unien sijaan on tullut työ, (jospa hidaskin), samoin on kaikki työntekomme tuleva vireämmäksi, kun vaan tulemme huomaamaan, mikä hyöty meillä siitä on.

"Elkää luulko, että minun oli niin helppo muuttaa hidasta työtapaani, mutta pakko on hyvä opettaja. Kun isäntäni huomasivat miten hitaasti työskentelin, eivät he antaneet minulle enää päiväpalkkaa, vaan antoivat minun tehdä summatyötä. Tämän perästä sain tehdä lujasti työtä, ansaitakseni kunnollisen työpalkan, mutta vihdoinkin totuin siihen ja lopuksi ansaitsin puolentoista päivän palkan yhdessä päivässä.

"Tällaista summalaistyötä pitäisi meidän maanviljelijäimme ruveta enempi käyttämään. Silloin loppuisi tuo velttous ja hitaisuus, jota täällä yhä näkee. Varsinkin talvisaikaan, jolloin työt eivät ole niin kiireellisiä, on ajan tuhlaus oikein häpeällistä! Niin, jos asiat vielä lienevät sillä kannalla kuin täällä ollessani?"

"Eipä se paljo parempaakaan ole", vastasi Tahvo-isäntä, "ja kyllähän puheissasi on paljo tottakin, mutta laiskat lohduttavat itseään sanoen: ei Jumala ole kiirettä luonut."

"Elä suinkaan luule, hyvä Tahvo, että moitin vaan sinua ja sinun työväkeäsi", jatkoi Risto. "Minä puhun vaan ylipäänsä oloista täällä ja siellä ulkomailla. Tiedänhän esim. hyvin, että sinä et monien muiden isäntien tavoin anna väkesi olla miten ne tahtovat, esimerkiksi talvisaikaan. Jollet olisi ahkerasti ja pontevuudella työskennellyt, et olisi saanut taloasi näin hyvään kuntoon. Mutta löytyy paljo isäntiä, jotka lähettävät väkensä aamusilla työhön, eivätkä koko päivänä käy katsomassa, mitä ne toimittavat. Kuinka voi kukaan luulla, että työväki työskentelee hartaasti ja halulla, kun ei isäntä edes senvertaa huoli työstä, että katsoisi miten he ovat sen tehneet. Ja sellaiset isännät valittavat tavallisesti enimmäkseen palvelijoittensa laiskuutta ja huolimattomuutta. Mutta miksi eivät he itse opeta vaelleen ahkeruutta ja huolellisuutta?"

"Emme me myöskään korjaa tallelle kaikkea, mikä voisi olla meille hyödyksi. Metsissä mätänee joka vuosi satojentuhansien markkojen arvosta marjoja ja sieniä. Näen tuolla Pekan naurusta, ettei hän sienistä pidä. Enkä minä tahdokaan, että keräisitte niitä itse syödäkseenne. Mutta kerätkää niitä ja myökää ne sitte! — Lapset ja vanhat voivat aina sillä tavoin ansaita muutamia markkoja. Olen huomannut, että nyt on ruvettu viemään ulkomaalle marjoja, varsinkin puolukoita. Meidänkin maassamme on ruvettu valmistamaan marjaviinejä. Edistäkäämme mekin tavallamme näitä yrityksiä siten, että kokoamme marjoja ja myymme niitä. Alussa saamme tästä vaan vähän tuloja, mutta kun tarvis suurenee, voipi tästä tulla kansanlapsille sievä tulolähde. — Liian vähäinen yritteleväisyys ja liian suuri välinpitämättömyys ovat ehkä edistymisellemme suurempa haittana kuin meidän maamme ilman-ala ja huono maanlaatu.

"Nyt siirryn toiseen asiaan, jonka olen oppinut, nimittäin säästämiseen. Kun sanon, ettei kukaan

Suomessa oikein ymmärrä miten tulee säästää, täytyy minun myöskin näyttää toteen sanani. En tahdo sillä sanoa, että meillä eletään ylellisesti. Sillä 'hyvät tukki-ajat', jolloin tosiaankin muutamain paikoin maassamme elettiin ylellisesti, ovat olleet ja menneet, ja kansa on oppinut niistä pitämään rahojaan tarkasti. Mutta kansamme elää vieläkin huoletointa elämää.

"Luuletteko, että minun asiani ulkomailla olisivat niin hyvin menestyneet, jollen minä olisi säästänyt äyllä. Olihan aikoja, jolloin en saanut tehdä työtä, jolloin minun täytyi matkustaa paikasta toiseen, saadakseni uutta ansiota.

"Jos olisin, niinkuin täällä on tapana, tuhlannut kaikki ansioni, niin olisin työttöminä aikoina saanut nähdä nälkää. Kokemuksesta opin vihdoinkin menettelemään seuraavalla tavalla: Minä laskin miten paljon voin puolessa vuodessa ansaita. Sitte tein arviolaskun niistä menoista, joita minulla välttämättömästi tuli olemaan saman ajan kuluessa. Samaan laskuun otin myös joltisenkin summan aavistamattomia menoja varten. Tulojeni ja menojen välille jäävän voiton voin puolen vuoden lopulla panna säästöön. Elköö luulko, että käytin säästöjäni entisen palvelustytön tavoin, joka päätti vuotuisesti säästää itselleen villaisen puvun. Kun hän oli palvellut 30 vuotta, oli hänellä 30 villaista pukua, mutta mitä teki hän niillä? Ei mitään. Päinvastoin oli hänellä vaan vaivaa ja kustannuksia niiden tähden. Paljo oli vaivaa niitä koilta suojellessa, ja kun piti muuttaa yhdestä palveluspaikasta toiseen, täytyi hänen maksaa hevosesta, joka ne kuljetti, sillä ei isäntä tahtonut kahta hevosta ilmaiseksi kyytiin antaa. Ja tuo palvelustyttö oli kaikkien mielestä rikas ja säästäväinen.

"Kerron teille toiste miten minä säästöni käytin. Tällä kertaa tahdon vieläkin mieleenne painaa, että on aivan välttämätöntä laskea tarkalleen tulonsa ja sen mukaan asettaa menonsa. Meidän maassamme on sekä ylhäisten että alhaisten seassa tapana elää luokittain, eikä suinkaan taloudellisen asemansa ja sisääntulojensa mukaan. Minun täytyy elää samalla tavalla kuin sen ja sen, joka on samallaisessa asemassa arvonsa suhteen kuin minäkin. Tämä on hullua. Tuolla toisella on ehkä palkkansa lisäksi perityn omaisuuden korkoja tulojensa joukossa. Taikka elää hän kevytmielisesti yli tulojensa. Kumpaisessakaan tapauksessa ei hänen esimerkkiään sovi seurata.

"Puhuin palvelustytön säästäväisyydestä. Elköö luulko isäntiä ja emäntiä viisaammiksi! Jos Kerttu antaa minun tutkia vaate-aittaansa ja luhtiansa, niin uskon varmaan näkeväni suuria kasoja höyhenpatjoja, tyynyjä, vaippoja, nahkasia y.m. Mihin niitä kaikkia tarvitset? Olet säästänyt lapsiasi varten. Niin tosin, mutta se pääoma, joka niihin on kiinnitetty, on korotonta. Mutta jos olisit myynyt tavarat valmiiksi saatuasi ja pannut rahat pankkiin, niin olisi rahat kasvaneet suuremman arvoiseksi, kuin mitä nämä tavarat ovat silloin kuin lapsesi niitä tarvitsevat. Ja toiseksi olisi niistä sillä ajalla ollut muille ihmisille hyötyä ja koko maalle jotain siunausta.

"Harvoja taloja on maassamme, joissa ei emäntä olisi elinajallaan 'säästänyt' lisätäkseen talon rikkautta vaatteilla, patjoilla, vaipoilla ja kaikenlaisilla talouskaluilla. Isäntä jälleen 'säästää' ostaakseen hopeakaluja, kauniita hevoiskapineita y.m. sellaista. Molemmat he säästävät, mutta säästävät ajattele mattomasti. He menettelevät vielä typerämmin kuin ne, jotka pistävät puhdasta rahaa vanhaan sukkaan ja kätkevät sen kirstun pohjalle. Sillä puhdas raha ei ainakaan kadota arvoansa, niinkuin talouskapineet tekevät.

"Tahdonpa nyt numeroilla näyttää teille, mitä sekä palvelustyttö että isäntäväki ovat sellaisella säästämistavallaan kadottaneet. Otaksun, että jokainen palvelustytön puvuista on maksanut 20 markkaa. Kolmenkymmenen vuoden kuluttua oli niiden arvo siis 600 markkaa. Mutta tästä täytyy vähän vähentää, sillä vaatteet vanhenevat vuosien kuluessa. Otaksukaamme tämä vahinko 10 prosentiksi. Siis oli hänellä 30 vuoden kuluttua ainoastaan 540 markan omaisuus. Mutta jos hän olisi vuotuisesti pannut nämä rahansa säästöön ja saanut 4 % korkoa korolle, olisi hänellä ollut noin 1,100 markan pääoma. Siis oli hän säästämistavallaan tullut 560 markkaa köyhemmäksi, kuin mitä hän olisi ollut, jos hän olisi säästänyt ymmärtäväisesti.

"Ja mitä on isäntäväki hävittänyt säästämisellään? Otaksun, että emäntä on valmistaessaan patjoja, vaippoja y.m., joita hän ei jokapäiväisessä elämässään tarvitse, käyttänyt aineksiin ja työvoimaan noin 100 markkaa vuodessa. Jätän pois luvusta koko sen voiton, jonka hän olisi voinut saada, jos hän olisi myynyt nämä tavarat heti kun ne valmistuivat. — Lisäksi otaksun, että isäntä on käyttänyt ostoksiinsa 50 markkaa vuodessa. Tämä tekee siis yhteensä 150 markkaa vuodessa. Otaksun vielä, että he täten ovat säästäneet 20 vuoden ajan. He ovat siis täten keränneet talouskapineita 1,000 markan arvosta, joitten kapineitten arvo on kuitenkin ajan pitkään alentunut, otaksukaamme noin 300 markalla; siis on heidän säästönsä 2,700 markkaa.

"Mutta jos he olisivat panneet rahansa pankkiin ja saaneet 4 % korkoa korolle, olisi heidän säästönsä ollut 4,450 markkaa.

"Huomaatte siis, ettei meidän tule ainoastaan säästää, vaan myöskin tehdä säästöimme hedelmääkantaravaksi.

"Rahoilla voin aina saada edellä mainittuja talouskaluja, jos niitä tarvitsen, mutta varmaa ei ole saanko aina rahoja noilla talouskapineilla, jos sattuisin rahoja tarvitsemaan. Sillä aina kun rahoista on puute, vähenee muun tavaran arvo ja rahan arvo kasvaa. Ja myydessäni tavarani sellaisena aikana tulen vahinkoon, jos minun nimittäin täytyy turvautua niihin säästöihin, joita olen vuosien kuluessa tehnyt, kooten itselleni paljon kalliita talouskaluja.

"Olen koko ajan otaksunut, että kaikki tahtovat säästää ja todellakin säästävät. Mutta kuinka moni sitte tosiaankin säästää? Niitä ei totta totisesti ole monta. En voi sanoa kenen vika on, mutta tahdon kuitenkin tuoda esille muutamia ajateltavia asioita. Sanoin äsken, kun puhuin työnteosta, että isännän on näytettävä hyvää esimerkkiä väellensä. Samoin tulee isännän olla väelleen hyvänä esimerkkinä säästäväisyyden suhteen.

"Miten paljon onkaan sellaisia taloja, joissa epäjärjestys ja siivottomuus vallitsee, ja melkein kaikissa näissä taloissa on syy siivottomuuteen talonväessä. Emäntä taikka isäntä on huolimaton, eikä välitä kodistaan, vaan antaa palvelijoiden tehdä miten ne tahtovat. Ja kun palvelijat sen huomaavat, niin ei ole ihme jos rupeavat talon tavaroiden kanssa huolimattomasti menettelemään. Monissakin taloissa, joissa nyt köyhyys ja puute vallitsee, voisi varallisuus olla paljon parempi, jos isäntäväki olisi säästäväisempää ja ajattelevampaa talouttaan hoitaessa. Ja tällaisten talojen palvelijatkin ovat köyhempiä kuin hyvin hoidettujen talojen, vaikkakin heillä on samanlaiset palkat. Miksikä niin? Siksi etteivät he ole saaneet isäntäväeltään hyvää esimerkkiä, eivätkä oppineet kunnolla omaisuuttaan hoitamaan.

"Ette voi uskoa kuinka suuri on esimerkin voima? Tahdonpa kertoa teille pienen jutun Amerikasta. Olin palveluksessa erään tilanomistajan luona Michiganin valtiossa. Eräänä päivänä tuli sinne muuan nuori pohjalainen, Mikko Mikonpoika Laihialta. Hän oli luonteeltaan kiivas, kuten pohjalaiset ainakin, ja tilaisuuden sattuessa varsin karkäs väkeviä juomia nauttimaan. Senvuoksi oli hänellä, yhden vuoden Amerikassa olo ajallaan, joutunut monenlaisiin rettelöihin. Säästää ei hän ollut mitään voinut ja oli siis aivan köyhä. Isäntäni, joka oli kveekari, otti hänen palvelukseensa koetteeksi. Mikko oli kunnan työmies, mutta hänellä oli pahat tapansa. Muunmuassa noitui hän kerran uskonnollisen isäntäni läsnäollessa. 'Älä noidu', sanoi isäntä, 'ei se sillä parane. Minä en noidu milloinkaan.' — 'Ettekö te noidu milloinkaan', huudahti Mikko ihmeissään, sillä hän ei vielä tietänyt kveekarin uskonnosta. Mikko näytti pitkän aikaa arvelevalta. Isäntä koetti vähitellen taivutella häntä pois pahoista tavoistaan kveekarien lempeällä, ihmisystävällisellä tavalla. Mikko muuttui. Kun erosin hänestä kolmen kuukauden kuluttua, oli hän aivan toinen mies, kuin tullessaan. Hän eli sovinnossa ympäristönsä kanssa, oli jättänyt juonin pois ja tullut säästäväiseksi.

"Kun heitin hänelle hyvästiä, sanoi hän: 'Jumala ties, mitä minusta olisikaan tullut, jollen olisi tänne saapunut. Olen oppinut niin paljon hyvältä isännältäämme. Jään vielä kauaksi aikaa tänne, sen uskon.'

"Ystävällinen sana, hyvä kehoitus ja, ennen kaikkea, isäntäväen hyvä esimerkki vaikuttaa palvelusväkeen epäilemättä parhaimmalla tavalla. 'Siksi mieheksi tulee, mitä miestä palvelee', sanoo suomalainen sananlasku.

"No, tällä kerralla olen ehkä puhunut tarpeeksi! Ja koska huomenna on sunnuntai ja kaikki väki kotosalla, tahdon silloin jälkeen puolisen teille kertoa, millä tavoin minä olen säästänyt ja millä tavoin teen säästöni hedelmääkantaaviksi."

* * * * *

Kirkkaana oli taivas sunnuntai aamuna. Suurin osa Tahvolan väestä riensi juhlapuvuissaan lähellä olevaan kirkkoon. Ja sieltä takaisin tultua ja päivällisen syötyä, alettiin taaskin odottaa luvattua kertomusta säästämisestä.

Isäntä ensimmäiseksi muistutti vierastaan eilisestä lupauksesta, sanoipa vielä, että naapurin Mattikin oli kirkolla luvannut tulla tänne Riston kertomusta kuulemaan.

Väki oli jo asettunut samoille tienoille kuin eilenkin, porstuan portaiden edustalle. Samassa tuli Yrjölän Mattikin. Hän tervehti isäntäväkeä ja kääntyi sitte Ristoon, sanoen: "herran rauhaa matkamiehelle!"

Kun oli sitte kuulumiset kyselty, tultiin puhumaan Riston matkoista.

"Niin, sinä tuota lienet jotakin nähnyt ja tietänet kertoakin yhtä ja toista, joka olisi sekä hupaista että hyödyllistä meillekin tietää", arveli Matti kääntyen taata Ristoon.

"Onhan sitä matkoillaan jotain nähnytkin ja oppinutkin yhtä ja toista. Olen juuri luvannut tässä kertoa kotijoukoille jotain hyödyllistä, mitä olen matkoillani oppinut. Jos haluat kuulla kertomustani, niin pysähdy tänne seuraamme hetkeksi ja istu tähän vierelleni."

Mattia ei tarvinnut kahdesti käskeä. Mielihyvällä istahti hän entisen lapsuuden toverin vierelle. Ja kun muut puheet olivat vajenneet, aloitti Risto kertomuksensa.

"Eilen kertoilin täällä säästäväisyyden eduista ja hyödyistä, sekä siitä miten tulee säästää älyllä. Tänäpä tahdon kertoa teille, mitä olen oppinut koettaessani tehdä säästöni hedelmääkantaaviksi.

"Muistat kai sinä Tahvo, että kun kaksikymmentä vuotta takaperin meidän sisaruksien välillä tehtiin perinnön jako, tuli minun osakseni 5,000 markkaa, joilla sinä irroitit minut tämän maatilän hallinnosta. Tuo 5,000 markkaa oli siis koko omaisuuteni. Silloin päätin matkustaa vieraille maille, voidakseni vähemmässä ajassa ansaita enempi rahaa, ja sitte ostaa itselleni oma maa.

"Mutta mielestäni en tarvinnut enkä saanut käyttää kaikkia niitä rahoja, jotka silloin omistin. Senvuoksi päätin kääntyä jonkun puoleen, saadakseni viisaan neuvon. Ensiksi puhuttelin seurakuntamme kirkkoherraa. Hän neuvoi minua panemaan ne rahat, joita en tarvitsisi, pitäjään säästöpankkiin. Mutta koska en olisi siellä saanut niin suurta korkoa rahoilleni kuin olin ajatellut, jätin sen asian sikseen. Kun sitte matkustaessani tulin pääkaupunkiin, menin siellä erääseen raha-asioiden kanssa toimivaan konttooriin ja kysyin neuvoa. Tapasin konttoorissa erään ystävällisen herrasmiehen, joka ensin kyseli tarkkaan minun elämisistäni. Hän oli ensin minun mielestäni hyvin kummallinen kysymyksissään. Sitte hän kysyi olinko naimisissa tai ajattelinko mennä naimisiin, tahi oliko minulla ketään maailmassa, josta välitin ja jolle tahtoisin jättää rahoja kuolemani jälkeen. En ensin ymmärtänyt mitä hän tarkoitti, ja rupesin epäilemään hänen liian lähenteleviä kysymyksiään. Hän huomasi sen ja sanoi: 'Älkää luulko että kysyn tätä sulasta uteliaisuudesta, vaan ainoastaan voidakseni antaa teille parhaimman neuvon. Huomaan ettei teillä ole nykyään ketään, josta erityisesti välittäisitte. Mutta te ette myöskään tiedä, jos satutte sellaisen saamaan; suoraan sanoen, te uskotte vielä tulevanne naimisiin. No niin, ottakaamme tämä huomioon päättäessämme, mitä teidän tulee tehdä. Katsokaa, minä annan teille sen neuvon, että vakuutatte henkenne, kuitenkin sillä tavoin, että itse saatte pääoman täyttäessänne määrätyn ikävuoden, mutta että sama pääoma maksetaan heti teidän kuoltuanne teidän oikeudenomistajallenne, jos te kuolisitte ennen määräpäivää. Mutta jos te ainoastansa tahtoisitte huolehtia itsestänne ja omasta toimeentulostanne vanhoilla päivillänne, jolloin olette kadottanut työkykynne, olisi elinkorko teille kaikista paras. Ja jos taaskin tahtoisitte huolehtia ainoastaan jälkeenjäävien läheisten sukulaisten, esim. vaimon ja lapsien toimeentuloa teidän kuolemanne jälkeen, niin olisi tavallinen henkivakuutus, jossa pääoma maksetaan ulos teidän kuoltuanne, parhaiten paikoillansa. Tahdon nyt numeroilla näyttää ja selittää teille nämä kolme vakuutustapaa.

"Otaksukaamme, että käytätte 3,000 markkaa rahoistanne säästären ne tulevaisuuden varalle. Jos nyt haluaisitte huolehtia vaan omasta tulevaisuudestanne, niin ehdottaisin teitä ottamaan elinkoron, joka maksettaisiin teille vuotuisesti täytettyänne 55 vuotta. Te olette nyt 25 vuoden vanha. Siis saisitte silloin nostaa jokaisena neljännes-vuotena 308 markkaa 98 penniä eli yhteensä vuodessa aina 1,235 markkaa 92 penniä. Tämän mukaan tulee siis rahoillenne, jotka nyt panette säästöön, silloin enempi kuin 40 prosenttia korkoa. Kuinka tämä on mahdollista? Siten että yhtiö, joka tämän edun myöntää, saa pitää ne rahat, jotka te yhtiölle maksatte, siinä tapauksessa jos te kuolette ennenkun olette täyttänyt 55 vuotta. Yhtiö ikäänkuin antaa niille, jotka jäävät eloon, sellaisen kuolleitten vakuutettujen perinnön, joilla ei ollut ketään, jolle olisivat tahtoneet perintöä jättää. — Paremmalla tavoin ette voi koskaan rahojanne tallentaa, jos ajattelette ainoastaan omaa itseänne ja jos ei teillä ole ketään, jonka toimeentulosta tarvitsette huolehtia.

"Jos jälleen tahtoisitte turvata läheisten sukulaistenne tulevaisuutta, siinä tapauksessa että itse sattuisitte kuolemaan parhaassa miehuutenne iässä, ennenkun olisitte ehtinyt säästää niin paljon, että he hyvin toimeen tulisivat, olisi henkivakuutus parhain talletus-keino. Jos te nyt yhdellä kertaa maksaisitte 3,247 markkaa, maksaisi yhtiö heti teidän kuoltuanne kymmenentuhatta markkaa. Tällä summalla voisivat perillisenne alkaa jotain elinkeinoa. Kymmenentuhatta markkaa on meidän Suomessamme paljo rahaa.

"Koska ette kuitenkaan vielä näy olevan oikein selvillä tulevaisuudestanne, neuvon teitä ottamaan sellaisen henkivakuutuksen, että itse täytettyänne 60 vuotta saatte ulos pääoman, jos vielä silloin elätte. Mutta jos kuolette aikaisemmin, maksetaan vakuutus-summa teidän kuoltuanne teidän perillisillenne. Jos siis nyt yhdellä kertaa maksatte 3,141 markkaa 60 penniä, niin saatte elettyänne 60 vuotiseksi, nostaa 8,000 markkaa; mutta jos kuolette ennemmin, maksetaan koko summa 8,000 markkaa teidän perillisillenne.'

"Näin puhui ystävällinen herra minulle. Rupesin huomaamaan, että hänen neuvonsa oli rehellinen ja hyvä. Mutta en voinut kuitenkaan hetipaikalla päättää asiaa, vaan pyysin ajatusaika, saadakseni tarkoin punnita hänen ehdoituksiaan. Silloin antoi hän minulle pari pientä kirjaa, jotka hän käskei minun lukea. Otin kirjat ja menin majatalooni ajattelemaan asiata.

"Varsinkin oli minua miellyttänyt tuon herran puheessa se kohta, joka koski elinkorkoa. Tosin se seikka, että yhtiö saisi pitää rahani jos kuolisin, tuntui ensin oudolta. Mutta kun mietin asiaa joka

puolelta, ei se ollutkaan niin hullua. Minä olin yksinäinen, naimisiin en ajatellut aivan pian mennä, olin juuri ulkomaille lähdössä, enkä tiennyt miten minulle siellä kävisi. Voisihan olla mahdollista, että vanhaksi tultuani olisin aivan köyhä mies. Vihdoin päätin ottaa elinkoron. En kuitenkaan ottanut niin suurta elinkorkoa kuin tuo herra oli ehdottanut, vaan ainoastaan sellaisen, josta minun piti maksaa 1,500 markkaa. Sitte päätin ottaa sellaisen vakuutuksen, josta itse saisin pääoman elettyäni 60 vuotiseksi. Maksoin sitä varten 1,570 markkaa 80 penniä, ja sain 4,000 markan vakuutuksen. Nyt voin huolettomasti matkustaa. Minulla oli nyt matkarahaksi 1,500 markkaa, ja sitäpaitsi tiesin ettei minun tarvinnut huolehtia toimeentulostani 55 ikävuodestani eteenpäin, ja vielä lisäksi voin jättää jälkeeni 4,000 markan pääoman, jos sattuisin aikaisemmin kuolemaan. Tämä pääoma oli melkein yhtä suuri kuin se summa, jonka olin saanut periä vanhemmiltani. Kuitenkin täytyi minun, ennenkuin kaikki oli selvillä, käydä lääkärin tutkittavana. Lääkäri huomasi minut terveeksi ja minä sain vakuutuksen, jota olin anonut. Henkivakuutuksesta ja elinkorosta tuli minun yhteensä maksaa 3,070 markkaa 80 penniä. Niillä rahoilla olin nyt hankkinut itselleni:

"1:ksi 617 markan 96 pennin suuruisen elinkoron, joka oli maksettava minulle vuotuisesti täytettyäni 55 vuotta. Sekä:

"2:ksi 4,000 markan suuruisen henkivakuutuksen, joka oli maksettava minulle täytettyäni 60 vuotta, tahi perillisilleni minun kuoltuani.

"En ole koskaan tarvinnut katua tätä päätöstäni. Olen aina ollut aivan tyyni vanhojen päivieni suhteen. Senvuoksi olen rohjennut ryhtyä moniin yrityksiin, joihin en muutoin olisi uskaltanut osaa ottaa. Eihän uusien yritysten menestyminen ole aina niin varma. Mutta minä olen aina saanut olla tyyni ja rauhallinen.

"Eikä tässä vielä kylläksi! Kun nyt olen palannut kotimaahani ja ajoin asettua tänne loppu-iäkseni, tulen vielä vakuuttamaan henkeni yhden kerran. Luulen nimittäin, että kenties tulen menemään naimisiin, koska en vielä ole niin perin vanha, ja silloin on minun velvollisuuteni henkivakuutuksen kautta hankkia perillisilleni varma toimeentulo, sillä voisihan olla mahdollista, ettei muu jälkeenjättämäni omaisuus kuolemani jälkeen olisi niin hyvässä arvossa, että perilliseni voisivat sillä toimeen tulla."

"No, mutta jos aijot ostaa talon", keskeytti Tahvo, jota tämä puhe huvin vilkastutti, "niin onhan perheelläsi siitä varma toimeentulo. Minun mielestäni on paljo viisaampaa panna rahansa maahan, kuin antautua sellaisiin herrojen vehkeisiin. Pitäisi aina olla hyvin varovainen tuollaisten uusien, tuntemattomien asioiden suhteen, joilla vaan koetetaan talonpoikia pettää."

"Mutta, hyvä Tahvo, etköhän nyt mene liian pitkälle epäilyssäsi. Ei suinkaan sinulla ole mitään syytä valittaa herrojen petollisuutta. Paljonhan sinulla on esimerkiksi ollut hyötyä meijeristäsi, ja sekin on yksi herrojen keksintöjä. Puimakone, jota olet herraskartanosta lainannut, ja joka on ollut niin käytännöllinen mielestäsi, on myöskin 'herrojen vehkeitä'."

"Niin, niin ... mutta..."

"Älä sano mutta! Me talonpojat emme saa katsoa sellaisella epäluulolla kaikkea, mitä herrat ovat keksineet. Ja kuinka voisi maailma mennä eteenpäin, jolleivät muutamat työskentelisi ajatuksella, keksien parannuksia, joilla voidaan turhaa työtä poistaa, tahi moninverroin lisätä ihmisten työtuotteliaisuutta. Kuinka paljo aikaa ja rahaa sen kautta säästetään? Ja ei suinkaan sillä tahdota talonpoikia pettää?"

"No, no Risto, ei nyt sentään niin pitkälle mennä. Kyllä nuo laitokset, joita mainitsit, ovat hyviä, mutta minä tarkoitin etupäässä rahoja-hoitavia laitoksia. Onhan meillä pankkia..."

"Mutta kukas on pankit keksinyt?" keskeytti vilkkaasti Risto. "Ja jos kerran pankit hyväksytään, jotka myöskin ovat herrain keksintöä, miksi ei sitte henkivakuutusta? Ovathan samat herrat voineet keksiä pankki-keksintönsä jälkeen jotain niin edullista kuin henkivakuutus on! Ja koska henkivakuutus on jo elänyt näin kauan ja osoittanut niin hyviä tuloksia, on se kyllä vielä voittava alaa ja saava itsepäisimmätkin vastustajat puolelleen. Ja miksikä sinä, Tahvo, vastustat henkivakuutusta? Pane pois ennakkoluulot! Tiedän jo edeltäpäin mitä verukkeita tulet tekemään."

"Olipa soma kuulla", sanoi Tahvo myhähtäen.

"Ensiksikin sanot: Kyllä minä jätän tarpeeksi omaisuutta perillisilleni. Taloni on velatoin ja siinä on kylliksi. Ja kyllähän asia voi siltä näyttääkin. Mutta katsos, eihän 'varovaisuus vahingoita' eikä 'lisä luotansa lykkää!' Sinulla on nyt neljä lasta ja saat kenties vielä viidennen. Vanhin poikasi Juho rupeaa varmaankin tämän talon isännäksi ja lunastaa toiset osat sisaruksilta. Tietysti koetetaan tilan hinta panna niin alhaiseksi kuin mahdollista. Talo on ainakin 40,000 markan arvoinen, näin meidän kesken. Mutta en minä usko, että nuoremmat sisarukset saavat enempi kuin minäkään aikoinani, siis 5,000

markkaa.

"Juholla on siis taloutta alkaessaan velkaa 20,000 markkaa, ja onhan siinä kylliksi. Ja sen lisäksi jäävät vielä nuorimmat sisaret kotiin vähille osille."

"Sinä jätät mielestäsi kylliksi omaisuutta jälkeesi, mutta sinä et ole tullut ajatelleeksi, että omaisuutesi voisi arvoltaan alentua kuoltuasi. Voithan esimerkiksi kuolla sellaisena aikana, jolloin maassa on nälänhätä ja köyhyys, jolloin maitten arvo on mitätön, ja jolloin omaistesi on vaikea suorittaa niitä maksuja, joita sinä jätät jälkeesi. Lyhyesti: sinun perillisilläsi on kyllä maata ja tavaraa, mutta heillä ei ole rahaa, jota tarvitsisivat, ja he eivät voi rahaa mistään saada. Silloin olisi sinun henkivakuutuksesi heille suureksi siunaukseksi. Aina kuin perheenisä kuolee, tarvitaan rahoja. Aina on hän jättänyt jälkeensä jonkunlaisia raha-asioita, jotka silloin täytyy selvittää. Senvuoksi täytyy ymmärtäväisen perheenisän punnita tarkoin, millä tavoin hän perheensä onnea voisi valvoa."

"Kyllähän se niin voisi olla, mutta kun on jo elänyt näin vanhaksi, niin..."

"Sen arvasin", keskeytti taas Risto, "mutta ethän tuota nyt vielä niin rutivanha ole! Sinä olet nyt 47 vuotta, siis parhaassa iässä. Kun tulin kotiin ulkomailta ja kuljin Helsingin kautta, pistäysin uuden henkivakuutusyhtiö Suomen talossa ja sain sieltä konttoorista neuvokirjoja eli prospekteja. Voimme siis heti katsoa mitä sinun tulee maksaa. Sinun tulisi maksaa kahdenkymmenen vuoden ajalla 462 markkaa vuodessa 10,000 markan vakuutuksesta, joka maksettaisiin heti sinun kuoltuasi, vaikka kuolisit heti ensimmäisen kerran maksettuasi. Ja vaikka eläisit miten kauan, ei sinun kuitenkaan tarvitsisi maksaa vakuutusmaksuasi kauemmin kuin 20 vuotta."

Tahvo kävi mietteisinsä, ja kaikki olivat hetkisen aikaa äänettöminä.

"Täällä kävi tässä tuonnoin eräs matkustavainen herrasmies", keskeytti Matti äänettömyyden, "joka puhui minulle eräästä toisesta vakuutusyhtiöstä ja kehoitti minua vakuuttamaan henkeni siinä. Mutta minä rupesin epäilemään koko asian hyödyllisyyttä, kun hän moitti, minkä ennätti, muita yhtiöitä. Varsinkin Suomi-yhtiötä sanoi hän pahanpäiväiseksi laitokseksi, hänen yhtiönsä rinnalla. Ajattelin silloin, että eikö liene koko henkivakuutus vaan sulaa peijausta, kuin toisen yhtiön asiamies noin toista parjaa."

"Sellainen on tosiaankin hyvin ikävää, ja sillä tavoin turmelevat ajattelemattomat koko henkivakuutus-asiaa", sanoi Risto. "Kun minä ensikerran vakuutin henkeni, täytyi minun tehdä se eräessä ruotsalaisessa yhtiössä, sillä silloin ei vielä ollut suomalaisia yhtiöitä olemassa. Mutta nyt en enää menisi ulkomaiseen yhtiöön. Meillä on nyt jo kaksi kotimaista yhtiötä ja siinä on kylliksi meidän pienelle maallemme. Emme suinkaan voi kokonaan vapautua ulkomaisista yhtiöistä, mutta meidän tulee kuitenkin kaikkien koettaa niin paljo kuin mahdollista edistää ja tukea kotimaisten yhtiöitten vaurastumista. Meidän tulee muistaa, että rahat, jotka vakuutettu maksaa elinajallaan ulkomaisiin yhtiöihin, vaeltavat muihin maihin ja pannaan siellä korolle. Sillä tavoin hyödyttävät ne usein ulkomaata 30 tai 40 vuoden ajan. Niin köyhän maan kuin meidän maamme ei pitäisi antaa markkaakaan ulkomaalle. Tällaisessa asiassa ei yksityinen saa ajatella: no, maksamani summa ei ole suuri, onhan vaan 100 markkaa vuodessa. Voipihan olla mahdollista, että tuhat yksityistä ajattelee samalla tavoin, ja kun he jokainen maksavat 100 markkaa, tulee siitä jo satatuhatta markkaa vuodessa, ja kymmenessä vuodessa tulee siitä yksi miljoona, puhumattakaan koroista. Tässä, jos missään, tulisi kaikkien olla yksimieliset isänmaan etua valvoessa."

"Kuules Risto", keskeytti Tahvo, "sinä sanoit äsken, että nuoremmat sisarukset jäävät vähemmille osille, jos vanhempi veli lunastaa heiltä talon. Mutta onhan asia hyvin helposti sillä tavalla autettavissa, että talo myydään enemmän tarjoavalle, joka saa siitä maksaa puhtaat rahat, ja ne saavat perilliset sitte keskenänsä tasan jakaa. Silloin ei ainakaan kukaan heistä voi sanoa saaneensa vähempi kuin toinenkaan."

"Mutta kuuleppas nyt hyvä Tahvo", sanoi tähän Risto, "sanoppas oikein suoraan: olisitko koko elämäsi ajan niin ahkerasti työskennellyt ja huolehtinut talosi hoidosta jos olisit ajatellut sen joutuvan vierasten ihmisten käsiin? Eikö tunteesi tätä maata ja taloa kohtaan heti paikalla muuttuisi jos ajattelisit sen joutuvan muille, kuin omille lapsillesi. Ehken sanot, että työ, minkä olet tehnyt, korooittaa talon hintaa huutokaupassa. Mutta se ei ole niinkään varmaa. Ajatteleppas, jos satut kuolemaan kovana aikana. Silloin ei kuolinpesäsi saa maatilasta hyvää hintaa."

"Ja jos siitä saataisiinkin hyvä hinta, lienet siihen toki niin kiintynyt, että et sitä vieraille suo."

"Niin, niin, kyllähän sinulla on oikeinkin siinä asiassa", arveli Tahvo, "ja kyllähän se tosiaankin olisi hyvin harmillista, jos talo joutuisi vierasten käsiin; mutta mitä minun sitte pitäisi tehdä, että kaikki lapseni voisivat saada yhtä paljon, sillä kaikki ovat ne minulle yhtä rakkaita, joskin mieluummin soisin, että talo joutuisi vanhimman poikani Juhon käsiin. Enhän minä voi niin paljo säästää, että jokaiselle

tulisi niin suuri summa, kuin tämän talon arvo on. Sehän on aivan mahdotonta!"

"Sitä en ole ajatellutkaan", sanoi Risto, "mutta sinä olisit voinut tehdä paljon, jonka olet jättänyt tekemättä — ja voit vielä paljon tehdäkin asioiden kohentamiseksi."

"Muistatko mitä eilen sanoin aitoistasi ja luhdeistasi, sekä niissä säilytetyistä rikkauksista, joita tuskin koskaan käytetään. En ehkä pannut liikoja, kun arvelin, että vuotuisesti säästätte näihin tavaroihin 150 markkaa. Sinä olet nyt ollut naimisissa 20 vuotta. Jos olisit naimisiin mennessäsi vakuuttanut henkesi 6,000 markasta sillä ehdolla, että vakuutussumma saadaan täytettyäsi 60 vuotta, tahi ennen heti kuoltuasi, olisi sinun tullut vuotuisesti maksaa 160 markkaa 20 penniä. Niiden rahojen koroilla olisivat sinä ja vaimosi melkein eläneet ja toimeentulleet vanhoilla päivillä, niin ettei eläkkeesi olisi tullut talonsaajalle niin raskaaksi. Sillä tavoin olisi Juho voinut maksaa sisarilleen suuremman osuusmaksun. Sinun ja vaimosi kuoleman jälkeen olisi pääoma ollut sopiva jakaa niiden lasten välillä, jotka olivat talosuutensa myöneet.

"Jos sinulla olisi ollut tällainen henkivakuutus, olisit sitäpaitsi aina saanut olla varma siitä, että olisit jättänyt jälkeesi 6,000 markkaa, milloin ikinä olisitkaan kuollut. Varmaan olisit myöskin nuorempana ollessasi monta kertaa saanut olla huolettomammalla mielellä, vaikka sinulla olikin velkoja ja — pieniä lapsia."

"Niin," sanoi Kerttu-emäntä, "tosiaankin oli Tahvolla monet huolet siihen aikaan, kun naimisiin menimme. Eräänä katovuonna puhuikin hän siitä, minne me mahtaisimme joutua, jos hän kuolisi. Mutta minä kehoitin häntä aina luottamaan Jumalaan ja Hänen ihmeelliseen johtoonsa. Ja Jumala onkin meitä aina auttanut. Totta on, että rehellinen työ kantaa hedelmän ilman joutavia henkivakuutuksia, tai muita ihmiskeksintöjä."

"Vai niin, Kerttu; vai kuulut sinä sellaisiin naisiin, jotka eivät salli miestensä vakuuttaa henkeänsä", sanoi Risto. "Mutta miksi olet henkivakuutusta vastaan? Tietysti tulee meidän luottaa Jumalaan ja antaa tiemme hänen käteensä, vaan emme saa kuitenkaan olla asioistamme huoletta. Onhan Jumala antanut meille ymmärryksen, että sitä oikein käyttäisimme. Olet kai sinä lukenut vertauksen hyvin ja huonosti hoidetusta leiviskästä? Varmaankin sinä muistat Jumalan käskyn: Järjestä taloutesi, sillä sinun pitää kuoleman. Samoin kuin tämä käsky tarkoittaa ihmisen henkistä valmistumista, tarkoittaa se myöskin ihmisen aineellista valmistusta, taloutta ja perhettä. Jumala, joka on avioliiton säätänyt, on myöskin samalla määrännyt miehen vaimonsa ja perheensä ylläpitäjäksi ja hoitajaksi. Sentähden tulee miehen aina pitää taloudelliset asiansa sellaisessa kunnossa, että hänen vaimonsa ja lapsensa voivat huoletta toimeentulla, jos surman viikate hänen elämänsä langan katkaisee, ennenkuin hän on ehtinyt koota niin paljon omaisuutta, että hänen lapsensa voivat tulla sillä kasvatetuksi, ja vaimonsa saada siitä tukea vanhoille päivilleen. Tässä ei auta ainoastaan työ, vaan tässä tarvitaan myöskin ymmärrystä ja älyä. Ja se, joka käsittää jonkun asian hyödyn ja tärkeyden eikä kuitenkaan sitä tee, on rikkonut kaksin-kerroin."

Tässä keskeytti Risto puheensa, sillä hän huomasi kaksi miestä, jotka astelivat maantieltä pihaan päin.

"Näkyvä olevan itse kirkkoherra", sanoi Tahvo nousten seisaalleen, "vaan tuota toista en tunne."

Emäntä nousi myöskin ja tarkasteli tulevia. Sitte laskeusivat sekä isäntä että emäntä portaita alas ja menivät pihalle kirkkoherraa vaataan.

Väki nousi kaikki seisaalleen ja puhelivat hiljaa keskenään.

"Kukahen lienee tuo vieras, joka on kirkkoherran mukana", sanoi Matti Ristolle. "Ei se vaan ole tämän pitäjän miehiä, siitä olen varma. Mutta emmeköhän me lähde tästä huoneeseen", lisäsi hän.

"Eikä mennä. Ollaan vaan tässä kunnes tulevat. Mitäpä me pelkäämme", sanoi Risto.

Samassa lähenikin isäntä ja emäntä vieraineen. Kaikki tervehtivät kirkkoherraa ja hän tervehti ystävällisesti kaikkia.

"Hyvää päivää ja tervetultua taas kotimaahan!" toivotti kirkkoherra Ristolle.

"Herran rauhaa ja kiitos tervehdyksestä!" vastasi Risto kumartaen.

"Kuulin juuri isännältä, että täällä kertoillette kotiväelle, mitä olette pitkillä matkoillanne oppinut. Jatkaa vaan kertomustanne, kuulen sitä mielelläni!" sanoi kirkkoherra ystävällisesti.

"En suinkaan minä ole paljon paljoa oppinut, mutta olenhan oppinut säästämään ja vielä olen oppinut senkin, miten säästöt ovat tehtävät parhaiden hedelmää kantaviksi. Olen juuri puhunut

henkivakuutuksesta ja koettanut selittää sen hyviä puolia. Mutta sallittenko minun tehdä Teille yhden kysymyksen herra kirkkoherra. Kerttu täällä selitti meille, että henkivakuutus on synti. Kuinka on Teidän mielestänne, herra kirkkoherra. Onko henkivakuutus synti?"

"Ei suinkaan! Kuinka se voisi olla synti?" sanoi kirkkoherra. "Vaikka voihan sitäkin, niinkuin kaikkea ihmisellistä käyttää väärin, ja voihan senkin nojalla tehdä syntiä; mutta syntiä voipi tehdä kaiken nojalla, jopa itse Herran pyhän sakramentinkin. Mitä minuun tulee, niin pidän henkivakuutusta jokaisen ihmisen velvollisuutena, varsinkin sellaisten, joilla on jotain perhettä tai omaisia, joista on pidettävä huolta. Mistä syystä pitää emäntä henkivakuutusta syntinä?" kysyi hän vielä kääntyen Kertun puoleen.

"Enhän minä sitä aivan synniksi tahdo väittää. Mutta kun siitä äsken puhuivat, tuntui mielestäni, kun olisivat tahtoneet ohjailta ja parannella Jumalan kaikkiviisaita sääntöjä ja päätöksiä. Jumala se kuitenkin on, joka määrää, jos ihmiselle hyvin tai pahoin käy tässä elämässä. Enkä minä ymmärtänyt henkivakuutusta niin hyödylliseksi, miksi Risto sitä tässä juuri kehui", puolustelihe Kerttu hämillään.

"Niin, hyvä emäntä," jatkoi kirkkoherra, "henkivakuutus onkin aivan uuden uutukainen laitos, jota ei täällä maan sydämessä vielä paljoa tunneta. Ja vaikka se onkin maallista laatua, on se, niinkuin monet muut maalliset laitokset, meille ihmisille hyvin tärkeä ja tarpeellinen. Varsinkin koskee tämä perheen isää, jolla on itse Luojan asettama velvollisuus hoitaa perhettään ja huolehtia sen toimeentulosta. Heidän pitäisi ehdottomasti vakuuttaa henkensä, voidaksensa varmuuttaa perheensä tulevaisuutta."

"Siitähän tässä juuri puhelimme ennen herra kirkkoherran tuloa, ja minä kehoitin Tahvoakin vakuuttamaan henkensä," sanoi Risto hyvillä mielin siitä, että oli saanut niin oivallisen puoltajan asialleen.

"Se oli hyvin tehty," sanoi kirkkoherra lempeästi. "Ja emäntäkin panee varmaan kaikki epäilyt pois, sillä kyllä emäntä varmaankin käsittää, että minä en toivoisi pitäjäässäni synnin levenevän, vaan ainoastaan hyveen. Ja hyveenä voinette henkivakuutusta pitää, koska tuon tässä juuri mukanani kanttori Huopalan, joka on henkivakuutus-yhtiö Suomen asiamies ja matkustaa ympäri maatamme levittämässä tietoja henkivakuutus-aatteesta, sekä ottamassa vastaan mahdollisesti matkalla saatavia henkivakuutuksia."

"Vai niin!" sanoi Risto vilkkaasti. "Minä kävin Helsingin läpi kulkiessani Suomen konttoorissa, ja olen siitä juuri täällä kertonut."

"No sepä sopii!" jatkoi kirkkoherra. "Mehän tulemme siis aivan kuin kutsutut. Niin mutta aijoin vielä sanoa, että minäkin ajattelen ottaa vakuutuksen Suomi-yhtiössä, vaikka olenkin jo kerta ennen vakuuttanut henkeni. Mutta minusta näyttää kuin tämä Suomi-yhtiö olisi aivan vakituisesti meidän olojamme varten laadittu. Se ei ota rahaa vakuutetuilta antaakseen sitä varakkaille osakkeenomistajille. Se hankkii itselleen rahastoja, voidakseen muodostua oikein vakavaksi. Mutta näitten rahastojen korot käytetään tulevaisuudessa, sittenkuin osakkeenomistajat ovat vähitellen yhtiöstä lunastamalla eroitettut ja yhtiö on tullut keskenäiseksi, kokonaan vakuutettujen eduksi. Silloin ei pieninkään voitto joudu muille kuin vakuutetuille. En tahdo tässä ruveta pitemmältä asiaa selittämään, vaan jätän sen kanttori Huopalan tehtäväksi. Toivon kuitenkin että kaikki, ja etupäässä itse isäntä, miettivät asiaa, jota kanttori tulee teille esittämään."

"Kyllä on tosiaankin hyvä asia, että tällaisista seikoista annetaan tietoa kansalle maaseuduilla. Olot tälläkin puolen olisivat paljo paremmalla kannalla, jos oppineet lähettäisivät tänne esitelmän pitäjiä, jotka selittäisivät kansalle sekä säästäväisyyttä että muita hyödyllisiä asioita," sanoi Risto.

"Se on kyllä totta. Ja toivokaamme että ajat siinä suhteessa muuttuvatkin yhä valoisemmiksi. Mutta Risto-hyvä, jatkakaa kertomustanne, joka keskeytyi meidän tulomme tähden", sanoi kirkkoherra.

Kaikkien kuunnellessa selitti Risto lyhyesti mitä hän oli ennen kertonut. Ja kertoelmansa lopetti hän seuraavilla sanoilla: "Jos olenkin saanut huomata perinpohjin erehtyneeni siinä, kun luulin että Amerikassa saapi leikata kultaa vuolupuukolla, olen kuitenkin sillä matkalla oppinut sen tärkeän asian, että tarvitaan paljo työtä ja runsaasti älyä ennenkuin saadaan kultaa kokoon. Meidän pitäisi täällä Suomessa oppia paljo siinä suhteessa. Jos me tekisimme enempi työtä ja hoitaisimme huolellisemmin talouttamme, olisi meidän taloudellinen asemamme paljo parempi. Tämän samaisen taloudellisen asemamme parantamisessa tulee henkivakuutuksella varmaankin olemaan etevä sija. Senvuoksi koetan minäkin puolestani voimani ja kykyni mukaan vaikuttaa tämän hyvän asian edistykseksi armaassa kotimaassani. Ja hyvin suurella mielihyvällä ja uteliaisuudella tulen kuulemaan herra Huopalan esitystä henkivakuutuksen merkityksestä ja hyödyistä."

"Erittäin hupaista on ollut kuulla teidän puhettanne", sanoi kirkkoherra. "Ikävää on vaan ajatella, etteivät kaikki Amerikassa käyneet ole kehittyneet yhtä valaistuun ja todellista hyötyä harrastavaan suuntaan kuin Te. Jos tuollainen katsantokanta tulisi yleisemmäksi meidän maassamme, voisimme pian

toivoa taloudellisen tilamme nopeaa parantumista ja kukoistusta. Kuitenkin toivon että isänmaassamme edistytään, joskin hitaasti. Ja suokoon kaiken hyvän Antaja, meidän taivaallinen Isämme, siunauksensa meidän kaikkien rakkaalle isänmaallemme!"

Kirkkoherran puhe liikutti syvästi kaikkia läsnä-olijoita. Hetkisen oltiin ääneti. Sitte alkoi hiljaista keskustelua kuulua väen seasta. Siellä alettiin tarkalleen pohtia asioita, joita oli kuultu. Ja vähitellen hajosi kaikki väki pihalta pois.

"Siemen on varmaan kylvetty hyvään maahan", sanoi kanttori.
"Toivoakseni saa 'Suomi' täällä hyvää aikaan".

"Sitä hartaasti toivon", sanoi Risto.

"Vieraat ovat hyvät ja lähtevät huoneeseen", sanoi Kerttu. Ja sitä pyyntöä mielellä noudatettiin.

* * * * *

Kanttori Huopala oli päättänyt pitää esitelmän henkivakuutus-asian tarkempaa valaisemista varten. Edellä kerrotut tapaukset olivat omiansa innostuttamaan häntä aineessaan. — Tahvolan talon iso tupa siistittiin ja laitettiin kuntoon sitä varten. Sanaa levitettiin pitäjälle ja paljo kokoontuikin kuulijoita.

KANTTORIN ESITELMÄ.

"Hyvät ystävät! Tässä tahdon nyt teille lyhyesti selittää mitä henkivakuutus on. Vaikka se nimeltään onkin henkivakuutus, ei sen avulla suinkaan voi vakuuttaa henkeänsä kuolemaa vastaan. Ei suinkaan! Siihen ei voi kukaan vakuutusta hankkia, sillä jokaisen meistä tulee kuolla. Mutta henkivakuutuksen avulla voimme me turvata jälkeen jääneiden omaistemme taloudellista tilaa.

"Valaistaksemme tätä otamme heti esimerkin. Jos joku kolmekymmen-vuotias mies, jolla on vaimo ja lapsia, luulee voivansa ansaita elinajallaan niin paljon, että hänellä kuusikymmen-vuotisena olisi 2,500 markan pääoma. Jos hän säästöjä tehdessään voisi saada rahoista koron korolle ja tietäisi varmasti elävänsä kaikki 30 vuotta, jotka hänellä on eletävä tullaksensa 60 vuotiaaksi, ei hänen tarvitsisi panna säästöön kuin ainoastaan 50 markkaa vuotuisesti. Mutta yksityisen henkilön on hyvin vaikea saada rahojansa sillä tavoin talletetuksi että saisi koron korolle. Sitä varten täytyy monen yhtyä ja panna sitte rahansa säästöpankkiin.

"Mutta nyt tulee toinen ja vaikeampi asia. Tietääkö tuo nuori mies että hän elää niin kauan? Ei, sitä hän ei tiedä. Päinvastoin näkee hän joka päivä, että yksi ja toinen hänen tovereistaan nukkuu ikuisen uneen, monetkin aivan parhaimmassa iässänsä.

"Jos tämä nuori mies sitävastoin maksaisi vuotuisesti henkivakuutuksesta 60 markkaa, niin olisi hän varma:

"1:ksi että kuolipa hän milloin tahansa, (vaikka se tapahtuisikin ennen kuin hän on täyttänyt 60 vuotta) hänen vaimolleen ja lapsilleen maksettaisiin hänen henkivakuutuksensa, joka tekisi 2,000 markkaa; ja:

"2:ksi että hän itse, jos hän eläisi 60 vuotiseksi, saisi nostaa saman summan, eli 2,000 markkaa.

"Nyt te ehkä huomaatte, että jos hän itse säästää panemalla rahansa säästöpankkiin, saapi hän 60 vuotisena 2,500 markkaa, ja on kuitenkin tarvinnut maksaa ainoastaan 50 markkaa vuodessa. Mutta tämä hyvä tulos riippuu siitä, jos säästöpankki maksaa hänen rahoistaan 4 %, ja toiseksi siitä tärkeästä seikasta, että mies saa elää niin kauan. Jos hän esim. elää ainoastaan 10 vuotta, on hänellä säästöpankissa vaan 600 markkaa. Mutta henkivakuutus-yhtiö maksaa heti hänen kuoltuaan hänen oikeudenomistajilleen 2,000 markkaa.

"Henkivakuutus-yhtiön tehtävänä on hoitaa yksityisten säästörahoja, ja se sitoutuu kuolemantapauksen sattuessa maksamaan ulos koko vakuutus-summan. Osa yhdistykselle maksetuista rahoista käytetään senvuoksi kuolleiden vakuutettujen henkivakuutus-summien suorittamiseen, sekä vähäinen osa hoitokustannuksiin, ja loput pannaan tallelle kasvamaan korkoa korolle. Näillä suoritetaan jälleen tulevaisuudessa vakuutus-summia, jotka lankeavat maksettaviksi.

"Kun monta tuhatta ihmistä yhtyy tällaiseen yhteiseen liittoon, tulee mahdolliseksi saada rahoille

korkoa korolle. Ja kuu rahat tällä tavalla hoidetaan, voidaankin sellaisia tuloksia saavuttaa, kuin henkivakuutus tarjoaa.

"Tällainen on lyhyesti henkivakuutus. Mutta henkivakuutukseen kuuluu monta eri lajia vakuutuksia. Niistä tahdon teille kullekin yksityisesti puhua, mutta tahdon jo tässä tuoda esiin muutamia erittäin tärkeitä kohtia.

"Jokaisen tulee henkivakuutusta ottaessaan ajatella aina tulevaisuutta ja tulevaista taloudellista tilaansa. Sillä samoin kuin henkivakuutus ylipäänsä aina tarkoittaa tulevaisia aikoja, tulee myöskin sen, joka vakuuttaa henkensä, 'katsoa eteensä'.

"Kaikista halvin vakuutustapa on ehdottomasti se, jolloin vakuutettu sitoutuu maksamaan vakuutusmaksua vuotuisesti koko elämänsä ajan, ja yhtiö puolestaan sitoutuu suorittamaan vakuutussumman heti vakuutetun kuoltua. Mutta tämä tapa ei ole sovelias kaikille. Ja varsinkaan ei maalaiselle, joka elää kättensä työllä. Sellaisen henkilön on nimittäin hyvin vaikea vanhoilla päivillään ansaita niin paljon rahaa, että voisi yhä suorittaa vakuutusmaksunsa. Kun sellainen henkilö nuorena ollessaan vakuuttaa henkensä, tulee hänen aina ottaa sellainen henkivakuutus, ettei hänen tarvitse vakuutusmaksuja suorittaa vanhoilla päivillä. Ja tuollainen henkilö menettelee aina minun käsitykseni mukaan parhaiten, jos hän ottaa sellaisen vakuutuksen, että voipi saada itse käsiinsä pääoman. Jos hän elää kuusikymmen-vuotiseksi, on 2,000 tahi 3,000 markan pääoma silloin hänelle suureksi hyödyksi. Hän voipi näillä rahoilla turvata suuressa määrässä sekä itsensä että vaimonsa toimeentuloa vanhoilla päivillä, eikä tarvitse silloin jäädä lastensa vastukseksi.

"Tahdon kertoa yhden esimerkin. Eräs pikku-talollinen vakuutti henkensä 4,000 markasta, menessään naimisiin 22 vuoden vanhana. Tämä vakuutus-summa oli suoritettava hänelle hänen täytettyään 60 vuotta, tahi hänen kuoltuaan hänen oikeudenomistajalleen. Tästä vakuutuksesta maksoi hän joka puoli vuosi 46 markkaa. Vuodet kuluivat. Lapset kasvoivat ja tulivat aika-ihmisiksi. Hänellä oli neljä lasta. Kun hän alkoi lähestyä kuudettakymmenettä ikävuottaan, antoi hän rakentaa itselleen pienen tuvan talon lähistöllä olevaan metsäiseen niemeen. Tupa oli tosin sangen pieni, mutta sievä ja mukava sekä kyllin suuri kahden hengen asuttavaksi. Tuvan luo rakennettiin vielä aitta ja navetta. Tuvan ympärille perattiin peltoa perunamaaksi ja niittyä heinämaaksi.

"Kun hän sitte täytti 60 vuotta ja oli nostanut vakuutus-summansa yhtiöltä, kutsui hän perheensä luoksensa ja sanoi heille: 'Olen tullut vanhaksi ja harmaa-pääksi. Voimani eivät enää riitä tämän talon hoitamiseen ja kunnossa pitoon. Mutta elämäni työn olenkin kunnolla suorittanut, vaikka sen itse sanon. Tämä talo on kartanoineen, peltoineen, niittyineen ja metsineen nyt toisenlaisessa kunnossa kuin silloin oli, kun sen sain. Silloin voitiin tällä paikalla pitää ainoastaan 6 tahi 7 lehmää, nyt on meillä 15 lypsävää ja 4 hiehoa. Ennen oli kaksi hevoista, nyt on meillä niitä neljä ja viides varsa aina kasvamassa myötäväksi. Minun mielestäni on tämä talo nyt 12,000 markan arvoinen. Sinä Eero, joka olet pojistani vanhin, saat nyt tämän paikan täysineen haltuusi 10,000 markasta, seuraavilla ehdoilla:

"Kaksi lehmää, Tähti ja Ruusu, tulevat äitisi ja minun saatavakseni. Me muutamme nyt tuonne niemelle tupaan asumaan, ettemme ole tässä pihasalla vastuksina. Sinun on parempi taloasi hoitaa omin neuvoin. Meidän kuolemamme jälkeen saat ottaa lehmät takaisin.

"Hevoista tulee meidän saada käyttää joka toinen pyhä ja muulloinkin joskus, jos vähäiset tarpeemme sitä vaativat.

"Mitään muuta emme talosta tahdo. Kaikesta muusta pidämme itse huolen.

"Kun äiti ja minä olemme kuolleet, saatte te kaikki jakaa tasan mitä olemme jälkeemme jättäneet. Meidän elinaikamme suoritat sinä Eero meille velastasi 4 % vuotuisen koron. Niistä korkorahoista annamme Mikolle, Aapolle ja Liisalle 100 markkaa kullekin ja pidämme itse loput, eli 100 markkaa. Näillä rahoilla ja henkivakuutus-summani koroilla tulemme me, äiti ja minä, hyvästi toimeen.

"Nyt olen mielestäni menetellyt oikein teitä kaikkia kohtaan. Eero saapi tilan halvalla ja huokeaa korkoa vastaan meidän elinaikanamme. Hän voi siis nyt ruveta säästämään, ja meidän kuoltuamme maksaa sisaruksilleen kullekin osansa talonhinnasta.

"Te nuoremmat jälleen saatte meidän elinaikanamme 100 markkaa joka vuosi. Tätä ette olisi voinut saada, jos äiti ja minä olisimme vielä jääneet tähän taloa pitämään. Tähän pieneen raha-saaliiseen saatte nyt ansaita lisää, minkä voitte.

"Yhden neuvon tahdon teille tässä antaa. Vakuuttakaa henkenne nuorena ollessanne. Minua ei ole mikään niin ilahduttanut vanhoilla päivilläni, kuin se että vakuutin henkeni nuorena. Seuratkaa te isänne esimerkkiä!"

"Tällä tavoin puhui lapsilleen Viisalan vanha isäntä, Iisakki. Ja hänen puheensa ja menettelynsä siunausta tuottavat seuraukset näkyivät jonkun ajan kuluttua.

"Kun Iisakki ja emäntänsä noin 12 vuotta tämän puheen jälkeen kuolivat, jättivät he jälkeensä Eeron 10,000 markan velkakirjan ja 5,000 markan talletustodistuksen, joka osoitti että heillä oli mainittu summa pankissa. He olivat näiden 12 vuoden kuluessa säästäneet lisäksi 1,000 markkaa.

"Nyt piti nämä jaettaman neljän lapsen kesken. Se oli helposti tehty. Jokaisen osaksi tuli 3,750 markkaa. Eeron tuli siis toisille sisaruksille maksaa 6,250 markkaa, jotka piti jaettaman heidän keskenään tasan, samoin kuin puhtaat rahatkin. Eero oli näiden 12 vuoden ajalla saanut säästöön 2,000 markkaa. Häneltä puuttui siis ainoastaan 4,000 markkaa. Nämä rahat sai hän helposti lainaksi tilansa kiinnitystä vastaan. Toiset sisarukset olivat myöskin hyvin tyytyväisiä, sillä heidän eivät olleet jääneet osattomiksi, vaikkakin vanhin veli oli saanut tilan halvemmalla.

"Vielä tahdon puhua parista seikasta. Ensimmäinen on se, ettei kenenkään tule ottaa liian suurta henkivakuutusta. Jokaisen tulee vakuuttaa henkensä niin suuresta summasta, että tietää varmasti voivansa pitää vakuutuksensa kunnossa vaikeimpinakin rahan-pula aikoina. On paljon parempi ottaa pienempi henkivakuutus ja pitää se loppuun asti voimassa, kuin ottaa suuri ja antaa sen jonkun ajan kuluttua tulla mitättömäksi, rahan puutteen tähden.

"Usein olen tavannut henkilöitä, jotka ovat sanoneet: 'Miksi vakuuttaisin henkeni? Sehän olisi aivan hullua! Minä olen terve ja reipas, ja kuitenkin koroitti yhtiö vakuutus-maksuansa.'

"Tämä valitus koskee yhtiön lääkäriä, sillä hän ei ole silloin pitänyt mainitun henkilön terveyttä luotettavana ja on senvuoksi tahtonut vakuutus-maksun koroitusta. Kyllähän voipi tapahtua, että lääkäri joskus erehtyy, mutta tahdonpa kuitenkin kertoa teille muutamia esimerkkiä tällaisista, näennäisesti erehdyksestä tulleista vakuutus-hakemuksen hylkäämisistä, tai vakuutus-maksun koroituksista.

"Kerran anoi eräs pappi henkivakuutusta, mutta häntä ei otettu vastaan. Hän oli aivan terveen näköinen, suuri ja voimakas mies. Minua ihmetytti, ettei tällaiselle henkilölle annettu henkivakuutusta, mutta ajattelin vaan itsekseni: saammepa nähdä. Ja aivan oikein. Parin vuoden perästä tapasin taas saman papin. Nyt oli hän aivan haudan partaalla. Hänellä oli keuhkotauti, johon hän pian sen jälkeen kuoli.

"Kerran taaskin sai eräs talonpoika hakemuksensa kumotuksi. Viiden vuoden kuluttua kuoli hän munuaistautiin.

"Eräs viilaaja, joka työskenteli tehtaassa, ei suostunut vakuuttamaan henkeänsä senvuoksi, kuin yhtiö koroitti hänen vakuutus-maksuansa, hänen vaarallisen toimensa tähden. Kyllä hän vielä nyt elää, mutta hän on sairaan ja heikon näköinen. Nyt ei hän enää voisi saada henkivakuutusta. Hänen vaarallinen toimensa on vienyt hänet haudan partaalle. Myöhäistä on enää katua nuoruuden kopeutta!

"Eräs talonpoika suuttui kovin, kun yhtiö koroitti hänen vakuutus-maksunsa. Mutta nyt alkaa näkyä, ettei yhtiö erehtynyt. Talonpoika on tullut sairaloiseksi ja on puolestaan hyvin iloinen, että otti henkivakuutuksen, vaikka maksut koroitettiin.

"Vielä sananen, joka koskee teitä, talonmestajat. Teidän asemanne on edesvastuun alainen. Te olette varakkaita ja monessa suhteessa monipuolisia tiedoissanne. Toiset seuraavat teidän esimerkkiänne. Ja mikä on merkillisintä! Se juuri, että vaikka mainiosti käsitätte asian, ette te kuitenkaan vakuuta henkeänne, vaan kohtelette tätä toimintaa ylenkatseella. Teidän mielestänne ei se ole rikkaita ihmisiä varten. Ja kuitenkin käyttävät henkivakuutusta hyväkseen äärettömän äveriäät maanomistajat ulkomailla. Eräs sellainen suuri pohatta lausui kerran yhdessä maanviljelys-kokouksessa Ruotsissa näin: 'Ymmärtäväisen ja älykkään maanviljelijän tulee aina menetellä sillätavoin, niin kuin aina kohtaisi vastuksia tulevaisissa teoissaan. Ei saa koskaan ajatella, että huomenna on kaunis ilma sentähden, jos aurinko loistaa tänään ihanasti. Sen vuoksi ei myöskään saa taloudellisessa suhteessa olla varomaton. Jos olenkin nyt varakas ja terve, ja tulevaisuus näyttää valoisalta edessäni, en saa kuitenkaan luottaa siihen, että aina on niin oleva. Äkkiä tulen sairaaksi; silloin sattuu olemaan huono aika ja maanarvo alhaalla; rahoja ei mitenkään saada. Jos silloin kuolen, on rikkauteni vähäinen. Mutta jos tällaisen sattuman tapahtuessa olen henkivakuutettu, saavat perilliseni vakuutus-summalla suorittaa tarvittavat maksut ja jatkaa toimintaani siksi, kunnes paremmat ajat koituvat. Senvuoksi täytyy minun täydellä syyllä ja hartaalla vakuutuksella sanoa, että henkivakuutus on maanviljelijän paras säästölipas'.

"Näin puhui tuo rikas maanviljelijä. Hän ei pitänyt itseään liian rikkaana henkivakuutukseen. Ottakaa opiksi hänen neuvonsa, ja jos ette vakuutakaan henkeänne itsenne tähden, niin tehkää se jälkeentulevaisienne tähden. Näyttäkää heille hyvää esimerkkiä ja varmentakaa heidän taloudellista asemaansa. Teidän tulee myöskin olla esimerkkinä pienille tilallisille. Sillä henkivakuutuksen avulla voivat nekin vähitellen polvi polvelta päästä vapaaksi niistä suurista velkataakoista, jotka heitä

painavat. Henkivakuutus on heillekin varmin ja soveliaain säästämiskeino.

"Teidän, te varakkaat talolliset, on käytävä hyvänä esimerkkinä uuden ajan valmistamalla edistyksen tiellä! Te ette saa tyytyä vaarin-aikaisiin tapoihin, sillä silloin jääte jäljelle, kun muut rientävät eteenpäin. Teidän tulee huomata, että aika rientää, ja luoda valpas silmänne tulevaisuuteen, sekä tehdä se lujaksi ja varmaksi taloudellisessa suhteessa. Se on teidän tehtävänne!

"Matkoillani olen tehnyt sen ikävän huomion, että rikkaat talolliset eivät mielellään tue taloudellista asemaansa henkivakuutuksen kautta. Paljon enempi käyttävät henkivakuutusta hyödykseen torpparit, löysäläiset ja käsityöläiset. Eivätkö rikkaat käsitä henkivakuutuksen hyötyä? Onko heidän kantansa edistyksen asiassa enempi takapajulla kuin muiden?

"Miten lieneekään. Minun hartain toivoni olisi vaan, että kaikki, sekä maanviljelijät että löysäläiset, sekä naiset että miehet tukisivat taloudellista asemaansa ottamalla henkivakuutuksen. Jos varallisuus ja hyvinvointi pitäjissämme ja kylissämme kasvaa, on siitä hyöty koituva koko Isänmaallemme!"

* * * * *

Kun kanttori oli lopettanut pontevan, sujuvasti lausutun esitelmänsä, vallitsi yleisössä mitä hartain vakuutus henkivakuutuksen todellisesta hyödystä. Moni rupesi mietiskelemään tulojensa suuruutta ja punnitsemaan, minkä verran voisi niitä käyttää henkivakuutuksen ottamiseen.

"Kyllä asia hyvä on ja ansaitsee miettimistä", sanoi Lahtelan lautamies muutamille isännille. "Mutta kyllä se talonpojalla aina raha on tiukemmassa, kuin herroilla, jotka aina ovat raha kourassa".

"Ei ole hätää talonpojallakaan", sanoi iloisesti Kuuselan nuori isäntä. "kyllä raha erkanee yhtä hyvin maanmiehen kuin herrankin kouraan, kun vaan on jotain rahan alaista tavaraa. Herralla on oppinsa, mutta meillä on maantuotteita. Ja henkivakuutuksen minä otan heti huomispäivänä, jos vaan kanttori Huopala jo silloin meille tulee!"

"Hyvähän se on noin nuoren miehen ottaa," sanoi hiljaisesti Alatalon vanha, vaatimaton isäntä.

"Hyvä on. Mutta vanhalla siihen pitäisi olla vielä suurempi kiire," vastasi Kuusela ketterästi.

Vilkkaasti keskusteltiin hyvän aikaa, mutta vähitellen hajosivat vieraat, lähtien kukin kotiinsa. Kanttorikin teki pois lähtöään ja meni hyvästelemään emäntää. Mutta emäntä kielsi kanttorin vielä jäämään illalliselle. Joukko suurimpien talojen isäntiä jäi myöskin vielä asiasta keskustelemaan, sillä jos oli joukossa myöntäviä, oli siellä myöskin henkivakuutuksen ankaria vastustajaita.

Seuraavana aamuna läksi kanttori kiertoretkelleen pitäjälle. Risto Kölli seurasi hänen mukanaan, sillä olihan hänkin innokas henkivakuutusasian puollustaja. Hänestä oli muutoinkin hauska näin hyvässä seurassa käydä tervehtimässä vanhoja tuttaviaan, joita hän ei ollut nähnyt niin moniin vuosiin.

Tahvolasta otettiin siis hevonen ja ajettiin ensimmäiseksi Rumpuniemeen, jonka isäntä oli Riston vanha kilpailija, olipa vielä kilpailija sellainen, joka oli vienyt Ristolta voiton.

Hän oli näet Ristoa rikkaampi ja senvuoksi antoi Rantalalan isäntä tyttärensä mieluummin hänelle.

Heti kun pihaan ajettiin, tuli renki riisumaan hevosta. Näyttipä siltä kuin vieraita olisi odotettu.

"Onkos isäntä kotona?" kysyi kanttori.

"Isäntä ... e-ei," vastasi renki.

"Missä hän on?" kysyi Risto.

"Juhannuksen aikaan se kuoli..." sanoi renki hitaasti.

Tämä vaikutti oudosti tulijoihin.

"No, mutta käydään nyt talossa kuitenkin," sanoi kanttori, ottaen kärryistä laukkunsa ja pudistellen vaatteitansa.

Ystävällisesti otti Rumpuniemen emäntä vieraat vastaan. Ja kun siinä oli ensin puhuttu jokapäiväisistä asioista, tuli sitte henkivakuutuskin puheeksi.

Rumpuniemen emännän nato, Lehtolan emäntä, joka myös sattui silloin olemaan kälynsä luona käymässä, rupesi heti tulijoille moittimaan kälyään henkivakuutuksen vastustamisesta.

"Tässä juuri puhuimme," sanoi hän, "miten suuri siunaus jälkeenjääneille on henkivakuutuksesta. Kyllä kälynikin sen nyt jo vähän huomaa, kun on nähnyt kuinka minä olen miesvainajani

henkivakuutussummalla maksanut taloni kiinnityksen. Mutta se on nyt myöhäistä huomata, kun veli Antti jo on haudassa."

"No eikös Rumpuniemen Antti ollut henkivakuutettu? Muistaakseni oli hän innokas edistyksen mies, joka puuhasi kaiken hyvän eteen? Kylläpä olisi luullut hänen käsittävän henkivakuutuksen tarpeellisuuden," sanoi Risto.

"Jo se toki käsitti," sanoi Lehtolan emäntä, "ja olisi tahtonut ottaa henkivakuutuksen sekä itselleen että kälylleni, mutta Loviisa oli niin tiukasti vastaan, ettei siinä mikään auttanut. Hänen mielestään olivat tällaiset tuumat vaan ibmiskeksintöjä, joita ei Jumala sallisi. Ja nyt on hän vaikeassa taloudellisessa asemassa. Antti jätti jälkeensä paljo velkoja".

"Kyllähän sinun on nyt hyvä hulluuttani moittia," sanoi Loviisa, "mutta en minä uskonut meidän taloudellista tilaamme niin huonoksi, kun aina Antin aikana elettiin niin pulskasti."

"Niin, vaikka sanonkin sen nyt jälkeenpäin, niin sanon sen kuitenkin," keskeytti Lehtolan emäntä. "Te elite aivan liian pulskasti! — Meillä oli kyllä monet kerrat henkivakuutus-maksun kokoonsaaminen hyvin täperällä, mutta kun hyvin ymmärsin henkivakuutuksen suuren hyödyn lapsille ja minulle, sillä mies-vainajani selitti sitä minulle usein, niin keräilimme ja säästelimme aina yhdessä, että saimme vakuutus-maksun suoritetuksi. Mutta teidän talossanne ei ajateltu tulevaisuutta, vaan luotettiin sokeasti siihen, että kaikki hyvä, mitä teillä oli, jatkuisi yhä edelleen."

"Eihän nyt aivan niinkään kuin sinä sanot," puolusteli Loviisa, "mutta minun ajatukseni oli aina, että Luoja kyllä lesket ja orvot hoitaa ja heistä murheen pitää. Pidin henkivakuutusta Jumalan pilkkaamisena. Totta on, että Antti-vainaja monta kertaa selitti minulle henkivakuutuksen tarpeellisuuden sellaisessa tapauksessa, jos hänestä aika jättäisi, ennenkuin hän olisi ehtinyt saada pois talonkiinnitykset, jotka olivat suurenlaiset vielä, kun ei minullakaan ollut perintöä."

"No mutta isännehän oli niin kuuluisa rikkaudesta," sanoi Risto.

"Niin oli, se on juuri oikein sanottu!" sanoi Lehtolan emäntä harmitellen. "Mutta hänkin luuli, että hyvät päivät riittäisivät aina. Mutta tulipa sitte takauksien maksuja y.m. suorituksia, ja komea elämä veti myös osansa. Hänkään ei ajatellut tulevaisuutta, ei katsonut eteensä! Kyllä sinä, Loviisa, olet perinyt vähän isäsi luonnetta."

"Mitäpä sitte," sanoi Loviisa närkästyen. "Elä puhu pahaa isä-vainajasta! Hän oli kyllä hyvä kuin kulta, ja auttavainen myös, missä apua tarvittiin."

"Hm," sanoi Risto hiljaa, mutta kuitenkin siksi kovaa, että Loviisa kuuli sen ja kääntyi pois punastuen.

"Mutta kuinka sen henkivakuutuksen kanssa oikeastaan kävi?" kysyi kanttori. "Kertokaa minulle koko juttu."

"Kertokoon nato," sanoi Loviisa, "hän tekee sen kuitenkin hyvin mielellään!"

"No miksikä en", sanoi Lehtolan emäntä harmittavan iloisesti, "ei minulla ole mitään kaduttamaa. Kerron siis koko tapauksen."

"Me olimme kerran miesvainajani kanssa täällä Rumpuniemellä kyläilemässä, kun tänne tuli eräs henkivakuutus-yhtiön asiamies. Hän selitti meille kaikille henkivakuutuksen hyödyn ja tarpeellisuuden. Sekä minun mieheni että Antti-vainaja olivat molemmat heti valmiit ryhtymään tuumaan käsiksi ja kysyivät vaan meidän mieltämme asiassa. Mutta kun minä en pidä erityisesti liiallisesta kiireestä, oli minun mielestäni parasta siirtää asia muutamia päiviä tuonnemmaksi. Mutta kun sillä asiamiehellä oli niin hirveän kiire, saimme me ajattelemisen aikaa ainoastaan seuraavaan päivään asti. Loviisa vastusti ankarasti asiata heti alusta alkaen, ja vaikka asiamies kuinka selvästi olisi selittänyt, väitti hän vaan yhä, että henkivakuutus oli synti. Minä käskin hänen mennä kirkkoherran luo kysymään, mutta se oli hänen mielestään aivan turhaa. Hän oli niin varma asiansa oikeudesta. Kun me sitte kotia tultuamme miesvainajani kanssa keskustelimme, tulimme siihen päätökseen, että hän seuraavana päivänä ottaisi 5,000 markan henkivakuutuksen. Ja sen hän tekikin. Silloin vielä tahtoi Anttikin niin mielellään tehdä samoin, mutta Loviisa pani vastaan. Ja Loviisan tahtoa vastaan ei hän elämässään mitään tehnyt. — Näin asia silloin kävi. Sitte voim vielä jatkaa, että aika kului ja minun mieheni sai 'lentsun'. Tätä hän ensin sairasteli jalahteella, mutta sitte joutui vuoteen omaksi. Tässä kääntyi tauti keuhkokuumeeksi, eikä sitte enää lääkäritkään voineet auttaa. Hän kuoli kahden viikon perästä. Hänen kuolemansa jälkeen sain sitte henkivakuutussumman. Sillä maksoin talon kiinnityksen, ja nyt on elantomme varmallalla pohjalla."

"Ei olisi 5,000 riittänyt minun asioissani mihinkään", sanoi Loviisa.

"Kiinnitykset ovat tässä kolminkerroin niin suuret."

"Jopa toki," sanoi Lehtolan emäntä, "niillä 5,000:lla olisit nyt voinut maksaa sen 4,000 markan kiinnityksen, joka nyt on uloshaettavana ja johon et koskaan saa rahoja. Olishan sekin ollut hyvä minun mielestäni!"

"No voipihan niinkin olla", sanoi Loviisa, "mutta kyllä Jumala sitä auttaa, joka luottaa häneen ja vaeltaa hänen teitänsä."

"Mutta minun mielestäni vaeltaa se parhaiten Hänen teitänsä, joka käyttää hänelle uskotun leiviskän ymmärtäväisellä ja oikealla tavalla," sanoi Risto, joka oli koko ajan kuunnellut tarkasti tätä keskustelua. Minun mielestäni olisi teidän miesvainajanne pitänyt vastoin teidän tahtoannekin vakuuttaa henkensä, jos hän kerran käsitti henkivakuutuksen hyödyn ja tärkeyden. Hän oli perheen hoitaja ja huolenpitäjä, ja hänen oli vastattava perheen toimeentulosta, jos hänestä sattuisi aika jättämään. Jos minä olisin ollut hänen sijassaan, olisin menetellyt tällä tavoin, enkä suinkaan niinkuin hän teki."

"Olisipas vaan tehnyt sillä tavoin!" sanoi Loviisa kättyisästi.

Lehtolan emäntä hymyili ja sanoi: "mitä ihminen kylvää, sitä hän myös niittää!"

Henkivakuutuksesta ei sillä kerralla siinä talossa sen enempää puhuttu. Ja kun kahvit oli juotu, läksivät vieraat jatkamaan matkaansa.

"Onnea vaan matkalle!" huusi Lehtolan emäntä heille, kun kärrit pyörivät pois pihasta.

* * * * *

Kukapa olisi silloin, kun kanttori Huopala kävi Rumpuniemessä, voinut uskoa että Rumpuniemen emäntä, kiivas henkivakuutuksen vastustaja, Loviisa, vielä kerran itsekin olisi henkensä vakuuttanut.

Mutta niin kuitenkin kävi. Kohtalo satutti sillä tavoin, että Ristosta ja hänen nuoruutensa lemmitystä vielä tuli onnellinen pari. Risto laittoi Rumpuniemen paikan mitä parhaimpaan kuntoon, ja hallitsi siinä melkoisena isäntänä. Loviisa viihtyi myöskin paremmin kuin koskaan ennen, ja menestys näkyi heidän toimintaansa seuraavan kaikessa.

Mutta niinkuin usein kauniina kesäpäivänä äkkiä saapuu myrsky ja runtelee lehtevät puut, vihannan nurmen ja kukoistavat vainiot, saapui myöskin keskelle tätä onnellista elämää Tuonelan vieras, tauti. Riston emäntä vilusti itsensä kevättalvella ja kuoli jo ennen kesää. Raskaalla mielellä saattoi Risto vaimonsa hautaan.

Parin viikon kuluttua kuoleman jälkeen nosti Risto henkivakuutus-yhtiö Suomen asiamiehen luona 3,000 markkaa, Loviisa-vainajan henkivakuutus-summan. Samalla tiellä ja samoilla rahoilla osti hän Loviisa-vainajan kolmelle lapselle myötäjais-vakuutuksen.

Palattuun kotiinsa kertoi hän Lehtolan emännälle, joka juuri oli sinne saapunut, mitä hän oli rahoilla tehnyt.

Lehtolan emäntä kiitti häntä käly-vainajansa puolesta tästä kauniista teosta, jonka kautta lasten tulevaisuus oli suureksi osaksi turvattu. "Paremmiin et voinut tehdä," sanoi hän; "tästä teosta kyllä hedelmät kauniina näkyvät tulevaisuudessa. Todet ovat totisesti vanhan sananlaskun sanat:

"Joka säästää saadessansa,
Sillä on ottaa tarvitessa!"

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KERTOMUS MAASEUDULTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license,

especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work,

or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to

fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit

card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.